

ZADANIA WŁASNE

ZDROWIE

Samorządowe programy profilaktyczne przynoszą realne korzyści

Dbanie o zdrowie mieszkańców to jeden z obowiązków, jaki spoczywa na samorządzie. Dlatego wiele z nich angażuje się w akcje promocji i profilaktyki zdrowotnej, które – jak pokazuje przykład Kielc – doskonale się sprawdzają.

Wiele organizacji rodziców i środowisk lekarskich już od dawna postulowała wprowadzenie do listy szczepień obowiązkowych m.in. szczepionki na **pneumokoki** i finansowanie ich z budżetu państwa. Ministerstwo Zdrowia również wyrażało gotowość do takich zmian. Jednak w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z 16 września 2010 r. w sprawie wykazu zalecanych szczepień ochronnych oraz sposobu finansowania i dokumentowania zalecanych szczepień ochronnych wymaganych międzynarodowymi przepisami zdrowotnymi znajdują się szczepionki na **pneumokoki**, ale nie są to środki refundowane z budżetu państwa.

Na możliwość finansowania szczepionek na **pneumokoki** ze środków publicznych czekali nie tylko rodzice, lecz także samorządy, które od lat same prowadzą akcje szczepień profilaktycznych.

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) zaleca wprowadzenie szczepień przeciwko **pneumokokom** jako działanie priorytetowe we wszystkich krajach. Według danych organizacji co roku około miliona dzieci umiera z powodu inwazyjnej choroby pneumokokowej.

W Polsce problem zakażeń pneumokokowych jest dużo poważniejszy, niż wskazują na to pilotażowe badania przeprowadzone w latach 2003–2004. Ocenia się, że statystyki są nawet kilkakrotnie zaniżone. – *Potwierdzają to najnowsze szacunkowe dane WHO (2010), według których rocznie w Polsce zapada na inwazyjną chorobę pneumokokową 25 razy więcej dzieci, tj. od 11 666 do 14 565, z których od 28 do 71 umiera* – mówi **prof. Ewa Bernatowska**, kierownik Oddziału Immunologii Centrum Zdrowia Dziecka, ekspert WHO.

Nadanie profilaktyce pneumokokowej rangi priorytetu wynika też z sytuacji epidemiologicznej w kraju,

czyli bardzo wysokiego nosicielstwa, dużej liczby zachorowań i rosnącej oporności **pneumokoków** na antybiotyki. – *Diagnostyka bakteriologiczna zakażeń pneumokokowych jest bardzo trudna. Wiemy, że zakażeń jest dużo więcej, ale są nierozpoznawane* – mówi **dr Ryszard Konior**, ordynator Oddziału Neuroinfekcji i Neurologii Dziecięcej Szpitala Specjalistycznego w Krakowie. – *W ramach sześcioletniej obserwacji w Małopolsce zebrałiśmy wszystkie ciężkie zakażenia pneumokokowe (...). Okazało się, że w większości przypadków nie doszłoby do zachorowań, gdyby te dzieci były zaszczepione. (...)*

O profilaktycznych szczepieniach finansowanych przez samorządy pisaliśmy w nr. 8 z 2010 r. „GSIA” w artykule pt. „Samorządy promują zdrowie”.

Patrz strona **www.gsia.infor.pl**

>> Archiwum >> Rok 2010 >> nr 8.

Efekty działań profilaktycznych realizowanych od pięciu lat w Kielcach potwierdzają zasadność wprowadzenia masowych szczepień małych dzieci. Wskazują one jednoznacznie na ich skuteczność w zapobieganiu inwazyjnym chorobom pneumokokowym, a także w redukowaniu zachorowań na zakażenia nieinwazyjne, zarówno w grupie dzieci szczepionych, jak i wśród osób nieszczepionych z ich otoczenia. Prowadzą także do oszczędności w wydatkach na leczenie.

Pozytywne rezultaty akcji w Kielcach

Działania dotyczące ochrony zdrowia to jedno z zadań jednostek samorządów terytorialnych, które umożliwia podjęcie profilaktyki skierowanej do najmłodszych w danym mieście, powiecie czy gminie. Takie starania są jak najbardziej słuszne i pożądane przez społeczeństwo, o czym świadczą programy profilaktyczne już pro-

wadzone w wybranych regionach. Warto korzystać z doświadczeń innych i wprowadzać najskuteczniejsze działania dla dobra lokalnej społeczności, nie czekając na decyzje odnoszące się do całego kraju.

Pierwszym miastem, które zdecydowało o wprowadzeniu bezpłatnych szczepień przeciwko **pneumokokom** dla dzieci do 2. roku życia, są Kielce. Od pięciu lat prowadzony jest program profilaktyki zdrowotnej, dzięki któremu wszyscy mali kielczanie są uodporniani na choroby pneumokokowe – od stycznia 2006 r. szczepionką siedmiowalentną (jedyną wówczas dostępną), a od stycznia 2010 r. nowszą 13-walentną.

– *Obserwację korzyści z akcji szczepień zaczęto w 2007 roku. Na podstawie dokładnie przeanalizowanej dokumentacji medycznej okazało się, że w grupie dzieci do 2. roku życia liczba hospitalizacji z powodu zapalenia płuc obniżyła się ze 136 do 53, nastąpił więc spadek o 60%* – mówi **dr Marian Patrzalek**, z Oddziału Infekcyjno-Neurologicznego i Leczenia Padaczek w Wojewódzkim Szpitalu Dziecięcym w Kielcach, inicjator akcji profilaktycznej.

Kielecka akcja szczepień dzieci ujawniła także przewidywane zjawisko odporności środowiskowej. Na szczepieniu dzieci skorzystali także pośrednio dorośli, zwłaszcza osoby starsze. **Po czterech latach prawie o połowę zmniejszyła się zapadalność na zapalenie płuc w grupie wiekowej do 29 lat.** Wśród osób powyżej 65. roku życia liczba zachorowań na zapalenie płuc spadła o 50%, z ok. 2 tys. na 100 tys. w roku 2005 do ok. 1 tys. na 100 tys. w 2009 roku.

Skuteczność akcji profilaktycznej w Kielcach sprawiła, że kolejne samorządy postanowiły wziąć sprawy w swoje ręce i sfinansować szczepienia dla swoich najmłodszych mieszkańców.

SAMORZĄDY ZAANGAŻOWANE W PROFILAKTYKĘ SZCZEPIEŃ

Do tej pory szczepienia przeciwko **pneumokokom** w różnym zakresie były finansowane między innymi w: Krakowie, Tarnowie, Lublinie, Poznaniu, Chełmie, Radomiu, a także w Gminie Końskie oraz powiecie bocheńskim, w gminach: Bochnia, Bogoria, Brzesko, Dębica, Jelcz-Laskowice, Jelenia Góra, Kalisz, Kolbuszowa, Kwilcz, Milanówek, Oława, Ornontowice, Otwock, Police, Rejowiec Fabryczny, Rzeszów, Wrocław.

Programy profilaktyki pneumokokowej są prowadzone także przez Bogatynię, gdzie miasto finansuje szczepionki dla wszystkich dzieci urodzonych w 2010 roku. Dobre Miasto i Lublin refundują szczepienia przeciwko **pneumokokom** dla wszystkich trzylatków, natomiast w Puławach i Radomiu refunduje się szczepienia dla dzieci z grup podwyższonego ryzyka oraz dzieci z rodzin najuboższych.

Po raz kolejny okazało się, że samorząd doskonale rozwiązuje problemy społeczne i reaguje na potrzeby mieszkańców. Jednak o wiele łatwiej byłoby realizować

KOMENTARZ

Szczepienia na **pneumokoki** wpłynęły na stan zdrowia kielczan

– Program profilaktyki zakażeń pneumokokowych zakłada zaszczenie dzieci zamieszkałych na terenie Gminy Kielce trzema dawkami szczepionki w celu wytworzenia w ich organizmach swoistych przeciwciał przeciw bakteriom, co chroni przed zachorowaniem.

Program obejmuje wywiad, badanie lekarskie oraz zaszczenie dziecka szczepionką koniugowaną przeciw **pneumokokom**.

W ramach programu szczepione są niemowlęta w wieku od trzech do pięciu miesięcy oraz po ukończeniu 12. miesiąca życia.

W 2006 roku wykonano 2120 szczepień na kwotę 479 777,20 zł, a w 2010 roku zakupiono 6145 szczepień na kwotę 1 450 220 zł. Od początku realizacji programu zaszczenie już ponad 6500 dzieci.

Program przynosi realne korzyści. Na podstawie dokładnie przeanalizowanej dokumentacji medycznej dotyczącej zapalenia płuc okazało się, że w grupie dzieci w wieku do jednego roku liczba hospitalizacji obniżyła się ze 136 do 53, nastąpił więc spadek o 61%, co jest porównywalne z wynikiem w krajach zachodnich, gdzie dzieci w wieku 1–2 lat poddano powszechnym szczepieniom.

Następne korzyści ze szczepień to zjawisko odporności środowiskowej. Głównymi nosicielami **pneumokoków** są dzieci, więc jeżeli przez działanie szczepionki eliminowane są najbardziej zjadliwe szczepy, w rezultacie obserwuje się korzystny wpływ na mających kontakt z dziećmi nieszczepionych dorosłych. Mniej chorują szczególnie podatne osoby w grupie wiekowej powyżej 65. roku życia.

Notował **gren**

ANNA DUSZA-CIECHANOWSKA

główny specjalista w Referacie Ochrony Zdrowia i Profilaktyki Urzędu Miasta w Kielcach

zadania, gdyby wsparcie organów centralnych przychodziło wcześniej, a nie następowało w wyniku wieloletnich kampanii społecznych.

Renata Maciejczak

Podstawa prawna

- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z 16 września 2010 r. w sprawie wykazu zalecanych szczepień ochronnych oraz sposobu finansowania i dokumentowania zalecanych szczepień ochronnych wymaganych międzynarodowymi przepisami zdrowotnymi (Dz.U. nr 180, poz. 1215)